

עפ"ג 4822/04/15 - אורלי בן שמחון נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
לפני כבוד השופט רפי כרמל, אב"ד
כבוד השופט כרמי מוסק
כבוד השופטת שירלי רנר
עפג 4822-04-15

אורלי בן שמחון
ע"י ב"כ עוה"ד שינקולבסקי

המערערת

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד
המשיבה

פסק דין

ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום בירושלים (כב' השופט ירון מינטקביץ') מיום 22.3.15 בת"פ 33754-02-11.

כללי

1. המערערת הורשעה על יסוד הודאתה בהתפרצות למקום מגורים, גניבה, גניבת כרטיס חיוב והונאה בכרטיס חיוב (2 עבירות). במסגרת ההסדר הדיוני הותרו הצדדים את שאלת העונש לשיקול דעתו של בית המשפט, שהשית על המערערת 8 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי ופיצוי למתלוננת. הערעור מופנה כנגד חומרת העונש.

2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן ביום 23.1.11 הגיעה המערערת למעון דיון מוגן לקשישים ופנתה לחדרה של אחת השוהות במעון, אישה כבת 90 (להלן: המתלוננת), הציגה עצמה ככזב בפניה כעובדת של המוסד לביטוח לאומי, נכנסה לחדר המתלוננת וגנבה את ארנקה על תכולתו. לאחר מכן השתמשה המערערת בכרטיס האשראי של המתלוננת לרכישת סיגריות בשני מקומות שונים בסכום כולל של כ- 1,000 ₪.

ההליך בבית משפט קמא

3. דינה של המערערת נגזר ביום 29.9.2013 לשל"צ בהיקף 240 שעות, צו מבחן ופיצוי למתלוננת. בית משפט קמא נימק ההקלה בענשה של המערערת בהליך שיקומי אותו עברה, במטרה לטפל בהתמכרותה לסמים ובכך ששליחתה לריצוי מאסר ממש, מאחורי סורג וברית, עלול לדרדר אותה (עיקר הנימוקים פורטו בהחלטה מיום 6.5.2013), ובכך שלא ניתן להשית עליה עונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות, משלא נמצאה מתאימה לרצות עונש זה בשל בעיות רפואיות מהן סובלת. תכנית השל"צ אושרה ביום 5.12.2013, לפיה היה על המערערת לבצע את העבודות כסייעת כגן ילדים. ביום 17.7.2014 התקבלה הודעה משירות המבחן, לפיה המערערת ביצעה שעות בודדות בלבד מתוך השל"צ שהוטל עליה, לא התייצבה לבדיקות לגילוי סמים ולא התייצבה למפגשים טיפוליים אשר נקבעו לה במסגרת צו השל"צ. מהדיווח עלה, כי המערערת תלתה הענין במצבה הבריאותי ובניתוח אותו עברה. לאור זאת המליץ שירות המבחן לקיים דיון מחודש בעניינה ולהטיל עליה עונש חלופי. בדיון מיום 31.12.14, הוחלט להפקיע את צו השל"צ והמבחן ולגזור דינה של המערערת מחדש, לאחר שנקבע כי המערערת לא ביצעה את השל"צ והפרה את צו המבחן, ללא קשר לבעיה הרפואית ממנה סבלה, והוטל עליה העונש, נשוא הערעור דנן.

הערעור - טענות הצדדים

4. לטענת המערערת, העונש שהושת על המערערת הנו חמור בשים לב להליך השיקומי אותו עברה מאז שחרורה מהמאסר האחרון. פורט כי המערערת עברה תהליך גמילה ארוך בקהילת מלכישוע ולאחר מכן בהוסטל. עוד נטען כי המערערת לא בצעה השל"צ ולא נמצאה מתאימה לבצע עבודות שירות רק בשל מגבלות רפואיות מהן סבלה. נטען כי שליחתה למאסר בחלוף ארבע שנים מביצוע העבירה יסכל את התהליך השיקומי המשמעותי שעברה. עוד נטען כי המערערת לא נשמעה בטרם ניתן גזר הדין בעניינה, וכי היא הציגה מסמכים רפואיים המאששים את הטענה שהיא מטפלת בנכדה (יליד שנת 2009) הסובל מבעיה רפואית קשה, והיא משמשת לו אפוטרופסית. לפיכך, ביקש ב"כ המערערת להורות לשירות המבחן להכין תסקיר לבחינת האפשרות לפיה המערערת תשלים את השל"צ, באופן שגזר הדין המקורי ישאר על כנו. לחלופין, נטען כי יש להמיר את עבודות השל"צ בעונש של מאסר בפועל בעבודות שירות, ולהימנע מהשתתפות מאסר לריצוי בפועל. בנוסף, בעת הדיון לפנינו, הפנה ב"כ המערערת להחלטה מיום 3/10/13 של בית משפט לענייני משפחה, לפיה המערערת התמנתה כאפוטרופא בלעדית של נכדה. נטען כי המערערת לא סיימה את השל"צ מאחר שנחבלה. כשהתבקשה הפקעת השל"צ, נדון עניינה של המערערת לפני מותב שלישי אשר לא ליווה את עניינה של המערערת מלכתחילה. מותב אחרון זה הפנה את המערערת אל הממונה על עבודות השירות, ואף שירות המבחן היה נכון, בתנאים מסוימים, להמשיך וללוות את המערערת, אלא שבאותו שלב ניתן גזר דין.

לאור אלה, ולאור כך שנטען כי המערערת מסוגלת לבצע של"צ, נטען כי יש להורות לשירות המבחן להמציא תסקיר בדבר ביצוע של"צ, ולבטל את עונש המאסר.

5. לטענת המשיבה יש לדחות את הערעור. נטען כי לא נפלה כל טעות בגזר הדין או בהחלטות אשר ניתנו בעניינה של המערערת על-ידי המותבים שדנו בעניינה. באה הפניה לרישום הפלילי המכביד בעניינה של המערערת אשר שהתה באופן מצטבר שנים ארוכות בבתי הכלא. ההזדמנות החוזרת שניתנה למערערת הוחמצה על ידי אף שנגזר עליה עונש קל, במיוחד שעה שעברה מכביד ומעשיה חוזרים ונשנים, ואף שהיה תלוי נגדה מאסר על תנאי חב הפעלה. חרף זאת, לא עשתה המערערת שימוש בהזדמנות שניתנה לה ולא שיתפה פעולה כנדרש. עוד הודגש כי יש לשים דגש על הנפגעים

ממעשיה של המתלוננת שבעיקרם היו קשישים ומעשי המערערת פגעו בהם באופן קשה, פעם אחר פעם. לעניין מינויה של המערערת כאפוטרופסית - עניין זה יכול היה להיות מונח לפני בית משפט קמא, ומשלא נעשה הדבר ולא נשקל על ידי בית משפט קמא, אין להידרש אליו עתה.

תסקירי שירות המבחן

6. מתסקירי שירות המבחן שנערכו בעניינה של המערערת, עולה כי המערערת, ילידת 1968, אם לילדה בשנות העשרים לחייה וסבתא לנכד פעוט. טרם מעצרה, התגוררה בבית אימה בירושלים והתקיימה מקצבת ביטוח לאומי. המערערת מוכרת לשירות הרווחה מאז שנת 1997, עת נדונה לעונש מאסר בגין שורה של עבירות רכוש שביצעה ומאז הופנתה מספר פעמים לשירות הרווחה בגין עבירות נוספות שביצעה לאורך השנים. בתסקיר מיום 25/11/13, אשר ניתן במסגרת שורת תסקירים בעניינה של המערערת בתיק זה, ולאחר שעברה הליך שיקום ארוך שנראה היה כי הצליח, באה המלצת שירות המבחן לבצוע של"צ בהתאם לתוכנית שהוכנה. אולם, מאוחר יותר, המציא שירות המבחן תסקיר מיום 17/7/14 בו נאמר, בין היתר, כי המערערת עזבה את הטיפול ביחידת של"צ, הפסיקה למסור בדיקות לגילוי סם, ונמנעה במשך תקופה ארוכה ליצור קשר עם שירות המבחן בנימוק כי מצבה הבריאותי הורע. על אף הבטחות המערערת, הקשר עם יחידת ההתמכרויות לא חודש. לאר מאמצים מטעם שירות המבחן לגרום למערערת להמשיך בשיקום ובטיפול, הודיעה המערערת כי אינה מעוניינת לחזור לטיפול אינטנסיבי ביחידה, אך הצהירה על נכונות להתחיל טיפול במסגרת שירות המבחן והודיעה כי החלה בביצוע השל"צ. אולם, המערערת החסירה פגישות ומספר בדיקות לגילוי סם (בתחילת שנת 2014), וגם בחודשים מאוחרים יותר (פברואר - מאי 2014), לא הגיעה המערערת למפגשים עם שירות המבחן ולבדיקות לגילוי סם. ניסיונות חוזרים ונשנים ליצור עמה קשר לא צלחו, ולמעשה ניתקה את הקשר עם שירות המבחן. שירות המבחן גם מצא שהמערערת לא בצעה השל"צ, ובסופו של דבר המליץ שירות המבחן על הטלת עונש חלופי. שירות המבחן חזר על עמדתו זו בדיון בפני בית משפט קמא מיום 22.3.15.

7. הממונה על עבודות השירות בחוות דעת מעודכנת ליום 12.3.15 פירט כי המערערת נמצאה מתאימה לביצוע עבודות שירות בבית אבות בירושלים. בשתי חוות דעת קודמות, האחת, מיום 17.9.13 והשניה מיום 16.6.13, פורט כי המערערת אינה כשירה לבצוע עבודות שירות מבחינה רפואית, בהתבסס על מסמכים רפואיים שהציגה לרופא שב"ס.

דיון

8. דין הערעור להידחות.

לזכות המערערת עומדת הודאתה במיוחס לה, וכן האחריות שקיבלה על ביצוע העבירה והחרטה שהביעה על מעשיה. מאידך, לחובת המערערת נזקפת חומרת העבירות שביצעה. בדיון קבע בית משפט קמא בגזר הדין כי מדובר בעבירות חמורות ומכוערות, הפוגעות בערכים הבסיסיים ביותר עליהם מושתתת חברה - הגנה על החלשים ומתן כבוד לאדם בערוב ימיו:

"העבירה אותה בצעה הנאשמת חמורה - ובעיקר מכוערת. הנאשמת ניצלה את גילה של המתלוננת ואת

פגיעותה, יצרה בפניה מצג שוא, כאילו היא עובדת במוסד לביטוח לאומי, וכך קנתה את אמונה ונכנסה לחדרה, שם גנבה את ארנקה ובו כסף מזומן, מסמכים וכרטיסי אשראי. הנאשמת השתמשה בכרטיס האשראי, על מנת לקנות סיגריות בסכום של כ- 1,000 ש"ח.

על מנת להונות אדם בן 90 ולגזול את כספו נדרשת שפלות רוח יוצאת דופן. הדבר מלמד על העדר מצפון ומוסר. במקרה כזה הפגיעה חורגת בהרבה מהנזק הכספי הישיר אשר נגרם לקרבן העבירה - הפגיעה היא בערכים הבסיסיים ביותר עליהם מושתתת חברה - הגנה על החלשים ומתן כבוד לאדם בערוב ימיו.

לא קשה להעריך הנזק אשר נגרם למתלוננת והפגיעה בה, כתוצאה ממעשיה של הנאשמת. ברור, כי עיקר הנזק הוא בתחושת הבטחון של אדם בן 90 הנמצא בדיור מוגן, אשר מגלה כי גם שם הוא חשוף לפגיעה על ידי עבריינים. מעבר לכך, אין להקל ראש בנזק הרכושי וכן בטרחה הכרוכה בשחזור מסמכים אישיים אבודים - בעיקר לאדם בן 90.

לחובת המערערת רובץ עבר פלילי מכביד: בשנת 1997 נדונה ל- 15 חודשי מאסר בפועל, בגין שורה של עבירות רכוש ובהן חמש התפרצויות לבתי מגורים ועבירות נוספות. בשנת 1997 נדונה למאסר נוסף לתקופת 5 חודשים, בגין עבירות מרמה וזיוף וכן שיבוש מהלכי משפט. בשנת 1999 נדונה ל- 7 חודשי מאסר, בגין עבירות רכוש וסמים וכן הפרת הוראה חוקית. בשנת 1999 נדונה למאסר נוסף, בן 22 חודשים, בגין עבירות התפרצות לבית מגורים. בשנת 2000 נדונה ל- 3 חודשי מאסר בגין עבירת סמים. בשנת 2002 נדונה ל- 36 חודשי מאסר בגין חמש עבירות התפרצות לבתי מגורים ועבירות נלוות. בשנת 2006 נדונה המערערת בת"פ 2006/09 בבית משפט השלום בירושלים ל- 48 חודשי מאסר בגין שש עבירות התפרצות ומספר עבירות גניבה, מרמה וזיוף וכן עבירות נלוות. במסגרת גזר הדין נדונה גם ל- 6 חודשי מאסר על תנאי, שלא תעבור עבירה של התפרצות, גניבה או מרמה בכרטיס אשראי, למשך שנתיים מיום שחרורה מהמאסר. כפי שפירט בית משפט קמא בגזר הדין, המערערת שוחררה ממאסרה ביום 24.1.2010 והעבירה מושא כתב האישום בוצעה ביום 23.1.2011, כשנה בלבד לאחר ששוחררה מארבע שנות מאסר בגין עבירות זהות ובעת שתלוי מעל ראשה מאסר מותנה, באופן המלמד כי לא היה בעונשים אלה כדי להרתיעה מלבצע עבירות נוספות. יתרה מזו, עיקר העבירות בהן הורשעה המערערת בת"פ 2006/09, זהה לעבירה בה הורשעה בתיק דנן: המערערת הגיעה לבתייהן של קשישות, התחזתה כעובדת של המוסד לביטוח לאומי או "יד שרה" וכך נכנסה לבתייהן, וגנבה משם כסף מזומן וכרטיסי אשראי. חרף כל זאת, המערערת קיבלה הזדמנות נדירה וחריגה לתקן דרכיה ולהשתלב בהליך שיקומי במסגרת הליכים שלפני מתן גזר הדין בבית משפט קמא, ובגזר הדין שניתן בעניינה ביום 29.9.13. נמנע בית משפט קמא מלהשית עליה עונש מאסר בפועל, ההולם את חומרת מעשיה, והסתפקה בהטלת של"צ נרחב. למרבה הצער, המערערת לא השכילה לנצל את ההזדמנות הנדירה אשר נקרתה לידיה ובחרה לנתק הקשר עם שירות המבחן, לא לבצע השל"צ ולמעשה לסכל את הליך השיקום. על פי התסקיר המשלים של שירות המבחן, המערערת אינה מתאימה עוד להליך שיקומי. באשר ליכולתה לבצע את עבודות השירות, בית משפט קמא התייחס לאישורים שהציגה המערערת (ולא צורפו להודעת הערעור) וקבע כי אין מדובר במסמכים רפואיים עדכניים.

לסיכום, העונש שהוטל על המערערת הנו העונש הראוי, הליך השיקום אותו עברה המערערת ככל הנראה נפגע קשה, ואין מקום להתערבות ערכאת הערעור. באשר לעובדה שהמערערת הנה אפטרופסית על נכדה, אין בכך למנוע ענישה ראויה ונדרשת, מטעמים של האינטרס הציבורי.

אשר-על-כן, הערעור נדחה.

ניתן היום, כ"ה אייר תשע"ה, 14 מאי 2015, במעמד ב"כ המערערת, המערערת וב"כ המשיבה.

שירלי רנר, שופטת

כרמי מוסק, שופט

רפי כרמל, שופט
אב"ד